

Dimensió empresarial i bretxes de productivitat a la UE

La Comissió Europea va proposar al maig la definició d'una nova categoria empresarial en funció de la seva dimensió, les anomenades *small mid-caps*. Aquestes empreses, entre 250 i 750 treballadors i amb una facturació anual entre els 50 i els 150 milions d'euros, se situen en la transició entre les mitjanes i les grans. L'objectiu és que es puguin beneficiar d'una regulació més proporcionada que faciliti el salt d'escala en el teixit productiu europeu, una idea sobre la qual l'informe Draghi va posar l'accent per recuperar competitivitat a escala global. La menor dimensió empresarial és especialment acusada en alguns països de la UE, com Grècia, Itàlia, Portugal i Espanya. En aquest article, ens centrem en la lectura que aquest fet diferencial pot tenir sobre les disparitats en productivitat, amb les quals la dimensió empresarial guarda una relació positiva.

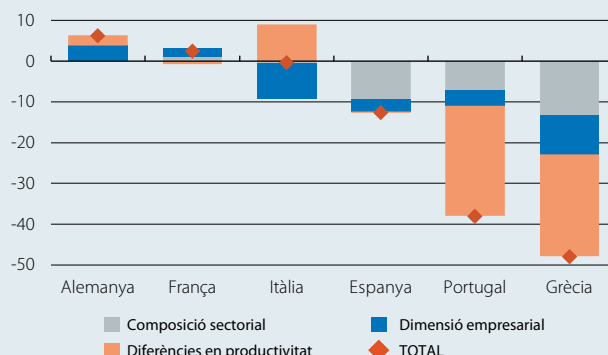
L'associació positiva entre dimensió i productivitat

Les diferències de productivitat entre països poden ser degudes a divergències en les condicions generals d'eficiència d'una economia –com el marc institucional o legal– o a estructures productives amb característiques diferents, a nivell sectorial o empresarial.¹ Mitjançant una senzilla descomposició estadística, podem aproximar la contribució de cada element a les diferències de productivitat entre països europeus i amb el conjunt de la UE (vegeu el primer gràfic).² Així, per exemple, pel que fa a les quatre grans economies, Alemanya i França mostren una caracterització similar: la seva productivitat per persona empleada³ supera la mitjana europea gràcies a una distribució concentrada en empreses més grans que a la resta de la UE, aspecte associat a una major productivitat (vegeu el segon gràfic).⁴

En canvi, aquest factor té una contribució negativa a Espanya i, en especial, a Itàlia. En el cas espanyol, a més a més, la composició sectorial també és desfavorable, mentre que, a

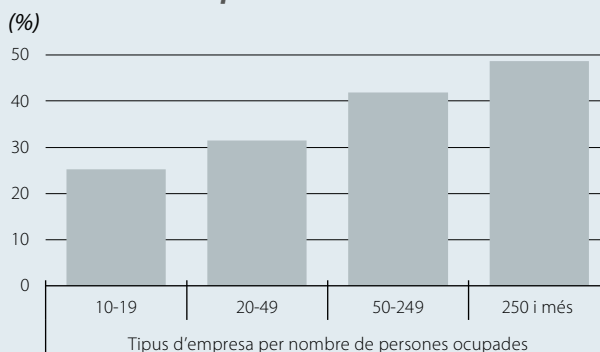
Productivitat per persona ocupada en relació amb la UE el 2022

Descomposició per factors (%)

Notes: Dades en euros ajustats per paritat de poder adquisitiu. Càlcul sobre 16 seccions CNAE (el total de l'economia menys el sector agrari i les Administracions públiques).
Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

Diferencial de productivitat en relació amb les microempreses

Notes: Les microempreses compten amb menys de 10 persones ocupades. Coeficients obtinguts d'una regressió lineal del logaritme de la productivitat per empleat del 2022 en euros ajustats per paritat de poder adquisitiu utilitzant variables categòriques de país, de sector i de tipus d'empresa per dimensió.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

Itàlia, el major pes d'empreses més petites (i menys productives) es compensa amb nivells generals de productivitat superiors als de la UE. Entre els Estats membres, destaquen Portugal i Grècia, on els tres components –estructura sectorial, dimensió empresarial i eficiència general– contribueixen de manera significativa a explicar una productivitat notablement inferior a la de la mitjana europea.

Les empreses grans i de manufactures són claus per a la innovació

Una mesura estàndard de la dimensió empresarial és la ràtio entre el nombre de persones ocupades i el nombre total d'empreses. No obstant això, aquesta mètrica introdueix un biaix considerable quan la presència d'autònoms o de microempreses en el teixit productiu és àmplia i centra el focus a la part baixa de la distribució. Una alternativa, consistent, a més a més, en la descomposició prèvia de productivitat, és calcular la dimensió mitjana ponderada pel percentatge de persones ocupades a cada categoria, que ens

1. Vegeu, entre altres referències, Bartelsman, E. J. i Doms, M. (2000), «Understanding productivity: Lessons from longitudinal microdata»; Melitz, M. J. (2003), «The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity»; i Restuccia, D. i Rogerson, R. (2017), «The causes and costs of misallocation».

2. La productivitat d'un país es pot expressar com la mitjana de la productivitat a cada parell sector-dimensió empresarial ponderada pel nombre d'empleats en aquest parell. D'aquesta manera, la diferència de productivitat entre dos països es pot descompondre en la contribució de les diferències en: i) el percentatge d'ocupació per dimensió empresarial dins un sector; ii) el percentatge d'ocupació per sector, i iii) el nivell de productivitat per a cada parell sector-dimensió empresarial. La formulació completa es pot consultar al capítol 7.2 de Bauer, P. et al. (2020), «Productivity in Europe: Trends and drivers in a service-based economy».

3. Segons la definició d'Eurostat, el nombre de persones empleades d'una empresa inclou els treballadors per compte d'altri, els propietaris i els socis que treballen, i els treballadors familiars no remunerats.

4. El debat sobre la causalitat entre dimensió empresarial i productivitat no està tancat i es poden trobar referències en les dues direccions. Així, per exemple, l'estudi de Moral-Benito, E. (2016), «Growing by learning: firm-level evidence on the size-productivity nexus» defensa, per a Espanya, que la distribució esbiaixada cap a les empreses més petites i no a l'inrevés explica el baix creixement de la productivitat.

acosta més a la capacitat productiva real de l'economia. A tall d'exemple, si una economia compta amb 100 empreses d'un treballador i una empresa de 100 treballadors, la primera mesura ens donaria una dimensió mitjana d'1,98 i la segona, de 50,5, una diferència substancial.

Per als països analitzats més amunt, la dimensió mitjana ponderada de les empreses a França, amb 750 persones ocupades, és la més elevada. Tot seguit, se situen, a una certa distància, Alemanya, amb 530, i Espanya, amb 400, mentre que no superen les 300 a Itàlia i a Portugal, i Grècia tanca amb menys de 150 (vegeu el tercer gràfic). Les diferències per sectors són també notables, i presenten una dimensió sensiblement superior a la mitjana els serveis administratius i auxiliars, les activitats de transport i logística, i els serveis d'informació i comunicació, mentre que, en general, la dimensió és inferior a les empreses de construcció, a l'hoteleria i a les activitats professionals i tècniques.⁵ Pel que fa a la dispersió per països dins un mateix sector, les diferències més grans es troben als sectors de manufactures i de serveis de transport, amb una dimensió mitjana a Alemanya i a França que duplica amb escreix els registres dels altres Estats membres considerats. En aquests casos, sembla que la major dimensió d'aquestes economies permetria explotar la importància que té l'escala als dos sectors.

En el cas de les manufactures, més enllà de l'associació positiva entre dimensió i productivitat que hem fet més amunt, la divergència en la dimensió empresarial té també una lectura en termes d'innovació i de progrés tecnològic per al conjunt de l'economia. Així, el percentatge de valor afegit que dediquen les empreses a despesa en recerca i desenvolupament varia de manera substancial en funció de la seva dimensió, i s'observen els salts més grans entre el segment de les microempreses i el de les empreses petites i entre el segment de les mitjanes i el de les grans (vegeu el quart gràfic). Per al conjunt de la UE, les empreses més grans executen dos terços de la despesa en R+D, amb prop del 80% de finançament provinent del propi sector empresarial i amb les activitats manufactureres com a principal sector inversor (el 60% a la UE i per damunt del 80% a Alemanya).

A la recerca d'un bon equipament per escalar

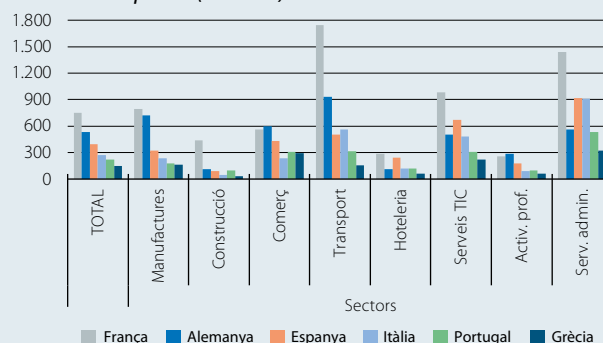
L'associació positiva entre dimensió empresarial i productivitat avalaria la reducció de la càrrega reguladora proposada al maig per la Comissió Europea per facilitar el salt d'escala en el teixit productiu i suavitzaria l'efecte discret que tenen les regulacions en funció de la dimensió de la companyia.⁶ Més enllà d'aquest element, i ateses les grans diferències que persisteixen entre els Estats membres i entre el conjunt de la UE i els EUA, aquest pas s'hauria de comple-

5. Sobre les diferències de dimensió empresarial mitjana per sectors, es pot consultar Berlingieri, G., Calligaris, S. i Criscuolo, C. (2018), «The productivity-wage premium: Does size still matter in a service economy?», AEA Papers and Proceedings.

6. Vegeu Guner, N., Ventura, G. i Xu, Y. (2008), «Macroeconomic implications of size-dependent policies», Review of Economic Dynamics, volum 11, capítol 4.

Dimensió empresarial mitjana ponderada per sector el 2023

Persones ocupades (nombre)

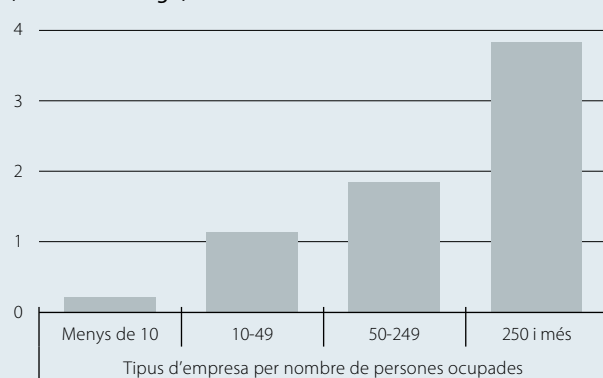

Notes: Dimensió mitjana ponderada pel percentatge de persones ocupades en cada tipus d'empresa en un sector. Cinc tipus d'empreses: de menys de 10 empleats, de 10 a 19, de 20 a 49, de 50 a 249 i de 250 i més. Els sectors es corresponen amb les seccions NACE. El total de l'economia exclou el sector agrari i les Administracions públiques.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

UE: despesa en R+D per dimensió empresarial el 2021

(% del valor afegit)

Nota: Càlcul sobre l'agregat per als 27 països membres.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

mentar amb una bateria addicional de mesures a nivell nacional i comunitari. Així, entre els factors que condicionen la distribució de les empreses per dimensió, s'ha assenyalat el paper significatiu que juga el marc institucional, amb l'eficiència judicial i governamental com a factor especialment favorable per incrementar la dimensió empresarial, en un grau més alt a les activitats innovadores i intensives en capital.⁷ En aquest sentit, els països amb un major pes de les empreses petites presenten pitjors indicadors en aspectes com la qualitat reguladora o la protecció dels drets de propietat.⁸ D'altra banda, a nivell comunitari, seguint el camí marcat pels informes Letta i Draghi, la Brúixola de la Competitivitat presentada al gener per la Comissió té, entre les seves grans prioritats, avançar en una major integració del

7. Vegeu Kumar, K. B., Rajan, R. G. i Zingales, L. (1999), «What determines firm size?», NBR Working Paper, 7.208.

8. Bauer, P. et al. (2020), «Productivity in Europe: Trends and drivers in a service-based economy», inclou, al capítol 7.2, una anàlisi amb múltiples variables institucionals i diferents definicions de dimensió empresarial.

mercat únic, inclosos els mercats de capitals.⁹ En eliminar els obstacles que condicionen la seva fragmentació, s'afavoreix l'activitat transfronterera de les empreses europees i es facilita un salt d'escala que, per a alguns sectors, és crucial per competir globalment. Rere aquest element, es troba també el debat que ja s'ha iniciat a la UE sobre una possible revisió de les normes de competència, en les quals la discussió política buscarà un difícil equilibri entre eficiència i benestar.

David Martínez Turégano

9. Vegeu el Focus [«Acceleració en el canvi de les prioritats polítiques de la UE»](#), a l'IM04/2025.